

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

ШАРЕНКО СВІТЛАНА ЛЕОНІДІВНА

УДК 343.162(477)

**ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО СУДДІ В
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика,
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність»

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук**

Харків – 2021

Дисертація є рукописом

Робота виконана на кафедрі кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант – доктор юридичних наук, професор **Шило Ольга Георгіївна**, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, завідувач кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор **Гловюк Ірина Василівна**, Львівський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету;

доктор юридичних наук, доцент **Гринюк Володимир Олексійович**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Інституту права;

доктор юридичних наук, професор **Лобойко Леонід Миколайович**, суддя Великої Палати Верховного Суду, вчений секретар Науково-консультативної ради при Верховному Суді.

Захист відбудеться «20» квітня 2021 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.01 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84-А.

Автореферат розіслано «17» березня 2021 р.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

В. Ю. Шепітько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. З прийняттям у 2012р. КПК України (далі – КПК) нормативна модель судового контролю під час досудового розслідування, яка існувала за КПК України 1960 р., зазнала концептуальних змін. Останні знайшли свій прояв, по-перше, у впровадженні нового суб'єкта кримінальної процесуальної діяльності – слідчого судді, до компетенції якого законодавець відніс здійснення судового контролю; по-друге, в істотному розширенні предмету судового контролю і віднесенні до нього майже всіх випадків обмеження фундаментальних прав і свобод людини під час досудового розслідування. Будучи іманентною компонентою сучасної моделі досудового розслідування, передбачені КПК напрями судово-контрольної діяльності здійснюються слідчим суддею у межах окремих судово-контрольних проваджень, що в сукупності спрямовані на вирішення завдань кримінального провадження, передбачених ст. 2 КПК.

Складний диференційований порядок досудового провадження, який включає низку окремих судово-контрольних проваджень, забезпечує реалізацію під час досудового розслідування положень частини 1 ст. 55 Конституції України, що гарантує судовий захист прав і свобод людини. З огляду на це, від ефективності діяльності слідчого судді безпосередньо залежить рівень правової захищеності учасників кримінального провадження, а також можливість вирішення його завдань. Проте, як свідчить сучасне правозастосування, існує чимало проблем правового, організаційного, когнітивного характеру, що перешкоджають належному виконанню слідчим суддею його процесуальної функції, суттєво ускладнюють здійснення досудового розслідування та забезпечення права кожного на справедливий суд. Це обумовлює актуальність наукової розробки проблеми теоретико-прикладних основ діяльності слідчого судді та створення оптимальної нормативної моделі побудови такої діяльності.

Розгляд проблематики діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні є неможливим без вагомого спадку, який залишили видатні вчені минулого дорадянського періоду – С. І. Вікторський, П. І. Люблінський, С. В. Познишев, М. М. Розін, І. Я. Фойницький, а також радянські вчені В. М. Коган, М. П. Мітрохін, І. Д. Перлов та ін. Роботи цих правознавців формують основи теоретичного осмислення інституту судового контролю та містять ідеї відносно сучасного для їхніх авторів стану речей або перспектив подальшого розвитку вказаного інституту.

Після зміни кримінальної процесуальної парадигми у зв'язку з розбудовою української правової системи значний внесок у розробку проблеми судового контролю під час досудового розслідування зробили вітчизняні правники І. В. Глов'юк, В.О. Гринюк, Т. Г. Ільєва, О.В. Капліна, М. А. Макаров, Р. І. Тракало, А. Р. Туманянц, Л. Д. Удалова, С. В. Шапутько, О. Г. Шило та ін.

Сутності кримінальної процесуальної діяльності слідчого судді та характеристиці її окремих

напрямів присвячено роботи А. Ф. Бандюка, В. Д. Бринцева, Д. М. Валігури, К. Д. Волкова, Ю. М. Грошевого, В. А. Завтура, І. В. Канфуї, Д. І. Клепки, О. Ю. Костюченко, Д. Є. Крикливця, Л. М. Лобойка, В. Т. Маляренка, Т.О. Музиченко, В. Т. Нора, М.А. Погорецького, О. І. Полюховича, В. О. Попелюшка, С. О. Пшенічка, О. В. Ромасєва, Ю. В. Скрипіної, О.О.Торбаса, В.І. Фаринника, Т.Г. Фоміної, І.С. Шаповалової та ін.

Окрему групу наукових джерел, що складають підґрунтя цієї роботи, становлять праці зарубіжних авторів, які мають наукову цінність в компаративному та загальнотеоретичному аспекті, а також послуговували орієнтиром при визначенні векторів дослідження, зокрема, це роботи М. А. Колоколова, С. Г. Коновалова, Н. Г. Муратової та ін.

Загальнотеоретичним підґрунтям дослідження діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні стали наукові праці з теорії компетенції, зокрема, М. С. Городецької, Б. М. Лазарева, Л. М. Лобойка, Ю. О. Тихомирова та інших вчених.

Незважаючи на наявність в Україні кількох наукових праць, присвячених дослідженню діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні, стан наукової розробки цієї проблематики не може бути визнаний достатнім. Тим більше не є такою, що претендує на характеристику як оптимальної, нормативна модель здійснення слідчим суддею судово-контрольної діяльності. Нарешті, правозастосування ставить все більше питань, що потребують нормативного, доктринального вирішення та надання рекомендацій прикладного характеру, спрямованих на формування в Україні єдиної практики, що відповідає європейським стандартам у галузі прав і свобод людини та здійснення правосуддя. Вказані чинники зумовили вибір теми дослідження, визначили вектор наукового пошуку його авторки, а також продемонстрували необхідність комплексного дослідження теоретико-правових основ діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно з планом наукових досліджень кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та є складовою частиною цільової комплексної програми «Судова влада: проблеми організації та діяльності» (номер державної реєстрації 0111U000957). Тема дисертаційної роботи затверджена вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 4 від 20.12.2013 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розробка на основі системного аналізу теоретичних і правових основ діяльності слідчого судді концепції реалізації його компетенції у кримінальному провадженні.

Досягнення поставленої мети передбачає необхідність послідовного вирішення таких дослідницьких завдань:

- охарактеризувати структуру компетенції слідчого судді та виокремити чинники, що

впливають на нормативне визначення предмету його відання;

- встановити місце слідчого судді в системі кримінального провадження;
- систематизувати та охарактеризувати міжнародні стандарти, які визначають вимоги до організації та здійснення судово-контрольної функції у досудовому провадженні в кримінальному процесі;
- встановити перспективні напрями удосконалення чинного законодавства, що забезпечує виконання ухвал слідчого судді;
- виявити та охарактеризувати тенденції розвитку нормативної моделі інституту слідчого судді в Україні;
- виокремити теоретичні та прикладні проблеми діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні за окремими напрямами судового контролю;
- класифікувати рішення слідчого судді та надати характеристику особливостей обґрунтування окремих із них;
- обґрунтувати необхідність унормування рішень слідчого судді, які функціонально забезпечують ефективну реалізацію судово-контрольної діяльності, проте нормативно не передбачені;
- виявити складнощі в організаційному забезпеченні, правовій регламентації та практиці здійснення судового контролю під час досудового розслідування та надати рекомендації щодо їх подолання;
- сформулювати науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на удосконалення нормативної регламентації діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні.

Об'єктом дослідження виступають кримінальні процесуальні відносини, що виникають у межах судово-контрольної діяльності в досудовому провадженні.

Предметом дослідження є теоретико-прикладні основи діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить система філософських, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, характерних для правової науки. Комплексне застосування методів наукового пізнання, обраних з урахуванням об'єкта і предмета дослідження, забезпечило достовірність отриманих результатів, коректність сформульованих висновків, вирішення окреслених завдань та досягнення поставленої мети.

Філософський метод діалектики надав змогу виявити тенденції та закономірності, що притаманні нормативному забезпеченню судово-контрольної діяльності, розглянути судовий контроль як цілісне явище, що притаманне сучасному кримінальному процесу, та його окремі напрями, які знаходяться між собою у взаємозв'язку. Історико-правовий метод дозволив проаналізувати законодавчий розвиток і становлення сучасного інституту слідчого судді, еволюцію

наукових поглядів на розуміння сутності судово-контрольної діяльності, її місця та значення в системі кримінальної процесуальної діяльності. Компаративний метод став у нагоді при співставленні положень чинного законодавства України і законодавства окремих зарубіжних держав, що дало поштовх для формулювання пропозицій, спрямованих на вдосконалення КПК України, конвергенцію процесуальної форми здійснення слідчим суддею судово-контрольної діяльності, що в умовах євроінтеграційних процесів є цілком виправданим. За допомогою системно-структурного методу досліджено окремі напрями судово-контрольної діяльності, виявлено та розмежовано міжнародні стандарти її здійснення. Соціолого-правовий метод використовувався під час дослідження емпіричної бази, проведення анкетування та аналізу його результатів. Метод теоретико-правового моделювання дозволив сформулювати та обґрунтувати пропозиції, спрямовані на вдосконалення КПК у частині правового регулювання діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні, а метод експертних оцінок – з'ясувати позиції фахівців щодо запропонованих авторкою моделей нормативної регламентації.

Теоретичне підґрунтя дисертаційної роботи становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі філософії та теорії права, теорії компетенції, конституційного, міжнародного, адміністративного, кримінального та кримінального процесуального права.

Нормативну та інформаційну основу дослідження склали: Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, документи Ради Європи з питань здійснення кримінального судочинства, закони України, підзаконні нормативно-правові акти, рішення Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, Верховного Суду, Верховного Суду України та правоінтерпретаційні акти Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, законодавство іноземних держав.

Емпіричну базу дослідження становлять проведене узагальнення практики з питань здійснення слідчим суддею судово-контрольної діяльності, у межах якого опрацьовано понад 500 ухвал слідчих суддів, внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень, а також результати анкетування 275 осіб (104 судді, 50 прокурорів, 65 слідчих, 56 адвокатів у Вінницькій, Волинській, Донецькій, Львівській, Одеській, Полтавській, Харківській, Хмельницькій областях України).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням проблеми теоретико-правових основ діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні. До найважливіших положень, що містять наукову новизну, слід віднести такі.

Уперше:

– виокремлено та охарактеризовано міжнародні стандарти, які визначають вимоги до організації і здійснення функції судового контролю на досудовому провадженні, до яких віднесено: стандарт захисту судом конституційних прав і свобод особи; стандарт чіткого розмежування ролі

дізнавача, слідчого, прокурора та слідчого судді з метою забезпечення реальної змагальності на стадії досудового розслідування; стандарт істотності можливих правообмежень, що становлять предмет судового контролю; стандарт невідкладності судового контролю; стандарт заборони участі слідчого судді у розгляді кримінального провадження по суті;

– доведено існування зовнішніх та внутрішніх меж предмета відання слідчого судді. До чинників, що впливають на визначення зовнішніх меж предмету відання, віднесено: (а) стадію кримінального провадження; (б) ступінь правообмежень, які мають місце при реалізації процесуальних рішень і проведенні слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування; (в) потребу дотримання розумного балансу між вимогою оперативності досудового розслідування та здійсненням судового контролю за рішеннями сторони обвинувачення. Чинниками, що лежать в основі встановлення внутрішніх меж предмета відання слідчого судді, є: (а) організаційно-технічні особливості забезпечення режиму державної таємниці при організації та проведенні негласних слідчих розшукових дій (далі – НСРД); (б) кваліфікація кримінального правопорушення та характеристика (статус) особи, щодо якої здійснюється провадження; (в) територіальне розміщення органу, який здійснює досудове розслідування;

– встановлено недостатню законодавчу урегульованість питання забезпечення неупередженості слідчих суддів, з огляду на що запропоновано поширити правило, передбачене ч. 2 ст. 247 КПК, не лише на НСРД, а й на інші процесуальні дії, які потребують отримання дозволу слідчого судді;

– аргументовано доцільність впровадження в Україні ювенальних слідчих суддів та необхідність поглиблення спеціалізації суддів, які мають статус слідчих суддів, шляхом обмеження їх навантаження винятково розглядом питань, що складають предмет судового контролю під час досудового розслідування;

– піддано обґрунтованій критиці законодавчі ініціативи щодо звуження компетенції слідчого судді у частині передання повноважень по застосуванню окремих запобіжних заходів до компетенції органів досудового розслідування, оскільки: (а) при застосуванні усіх запобіжних заходів обмежуються фундаментальні права та свободи особи і правомірність такого правообмеження може бути забезпечена лише за рахунок судового контролю; (б) передання таких повноважень апriorі позбавляє елементів змагальності процес обрання, зміни та скасування вказаних запобіжних заходів, продовження строку дії обов'язків у межах цих запобіжних заходів, а також нівелює дослідження питання наявності обґрунтованої підозри, яка є підставою для застосування запобіжного заходу;

– диференційовано ухвали слідчого судді під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження (далі – ЗЗКП) на (1) ухвали, якими завершується розгляд клопотання по суті, та (2) проміжні ухвали під час застосування ЗЗКП. До першої групи слід віднести ухвали про: (а) застосування ЗЗКП або відмову в цьому; (б) часткове задоволення клопотання; (в) продовження

строку застосування ЗЗКП або відмову в цьому; (г) зміну ЗЗКП або відмову в цьому; (д) скасування ЗЗКП або відмову в цьому. До проміжних ухвал під час застосування ЗЗКП можна віднести ухвали про: (а) залишення клопотання без розгляду; (б) повернення клопотання; (в) відкладення судового розгляду клопотання;

– обґрунтовано необхідність унормування повноваження слідчого судді визначати строк застосування арешту майна залежно від мети його застосування та інших обставин кримінального провадження. При цьому такий строк має визначатися не шляхом встановлення конкретного часового проміжку, а шляхом вказівки на настання певного юридичного факту, зокрема: (а) до вирішення кримінального провадження по суті (якщо метою накладеного арешту є забезпечення можливої конфіскації майна, спеціальної конфіскації або цивільного позову); (б) до зняття інформації за участю спеціаліста (щодо електронних інформаційних систем та мобільних терміналів зв'язку); (в) до отримання висновку експерта. Визначення в ухвалі строку арешту майна має перебувати у площині дискреційних повноважень слідчого судді;

– враховуючи складність (а подекуди й неможливість) процедури вилучення документу, що посвідчує спеціальне право, запропоновано змінити порядок застосування такого ЗЗКП як тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом і унормувати процедуру надіслання ухвали слідчого судді до державного реєстратора спеціального права. Останній зупиняє користування спеціальним правом на строк, вказаний в ухвалі слідчого судді, із внесенням інформації до відповідних електронних реєстрів, фактично замінюючи цим процедуру вилучення документів;

– аргументовано, що вирішення питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів після закриття кримінального провадження належать до компетенції слідчого судді;

– констатована практична необхідність у наданні слідчому судді повноважень щодо зміни правового режиму арештованого майна з метою вирішення питання про повернення власнику (законному володільцю) або передання йому на відповідальне зберігання речових доказів, з огляду на що сформульовано проект відповідних змін до ст. 174 КПК;

– встановлено необхідність нормативного врегулювання процедури продовження слідчим суддею попередньо встановленого строку на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК, у зв'язку з чим запропоновано визначити в КПК вимоги щодо: а) змісту клопотання про продовження строку на ознайомлення з матеріалами, яке має містити виклад обставин, що перешкождали завершенню ознайомлення з матеріалами досудового розслідування; строк, необхідний для завершення цієї процесуальної дії. До клопотання також мають бути додані копії матеріалів, якими сторона кримінального провадження обґрунтовує доводи клопотання; б) строку подання клопотання – не пізніше, ніж за три дні до закінчення дії попередньої

ухвали слідчого судді;

– обґрунтовано необхідність доповнення КПК положеннями щодо прийняття слідчим суддею рішення про об'єднання кількох проваджень за скаргами на дії, рішення чи бездіяльність в одне спільне провадження або виділення частини матеріалів судово-контрольного провадження за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність в окреме провадження;

– доведено необхідність віднесення до предмета судового контролю питання набуття особою статусу викривача (надання можливості особі, якій відмовлено у визнанні викривачем, оскаржити таке рішення слідчого, прокурора до слідчого судді).

Удосконалено:

– наукову аргументацію необхідності унормування можливості проведення обшуку особи як окремої слідчої дії, яка має проводитися на підставі ухвали слідчого судді за наявності достатніх підстав вважати, що особа переховує при собі речі, вилучені законом з обігу, або речі чи документи, які мають значення для кримінального провадження;

– обґрунтування доцільності нормативного закріплення правила про те, що у разі повторного звернення прокурора з клопотанням про арешт майна, в якому не усунуті недоліки, що були встановлені ухвалою слідчого судді про повернення такого клопотання, слідчий суддя має відмовити у його задоволенні;

– теоретичні уявлення щодо порядку вирішення слідчим суддею питання стосовно застосування ЗЗКП. Додатково аргументовано раніше висловлені позиції, що розгляд слідчим суддею питання про застосування ЗЗКП має здійснюватися за процедурою судового розгляду кримінального провадження по суті, але з урахуванням специфіки процесуальної природи судово-контрольного провадження;

– наукові розробки, відповідно до яких розповсюдження положень ч. 2 ст. 376 КПК (право судді обмежитися складанням лише вступної та резолютивної частин ухвали) на ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення СРД у житлі чи іншому володінні особи призводить до відступу від засади недоторканності житла чи іншого володіння особи, яка орієнтує на вмотивованість судового рішення (ст. 13 КПК). З огляду на неприпустимість перебування особи в інформаційному вакуумі щодо підстав прийняття слідчим суддею такого рішення, запропоновано встановити нормативну заборону поширення положення ч. 2 ст. 376 КПК на випадки постановлення ухвали слідчого судді.

Набули подальшого розвитку:

– доктринальне положення щодо невиправданості законодавчого підходу до диференціації строків розгляду слідчим суддею клопотання про застосування ЗЗКП та необхідності його уніфікації. Пропонується передбачити два види строків здійснення судового контролю при застосуванні ЗЗКП: загальний (не пізніше трьох днів із дня надходження клопотання до суду) та

невідкладний (у процесуальній ситуації, яка потребує оперативного судового контролю);

– теоретичні підходи до визначення правових наслідків неявки в судове засідання з розгляду клопотання про надання дозволу на проведення СРД представника сторони обвинувачення (дізнавача, слідчого, прокурора), що має призводити до постановлення слідчим суддею ухвали про залишення клопотання без розгляду;

– пропозиції щодо впровадження пенітенціарного слідчого судді, у зв'язку з чим запропоновано критерії розмежування компетенції слідчого судді та пенітенціарного слідчого судді при виконанні вимог ст. 206 КПК;

– аргументація підходу, відповідно до якого згода на проведення обшуку житла або іншого володіння апріорі не може бути добровільною, оскільки особа не може повною мірою спрогнозувати ступінь правообмежень, на які вона «добровільно» погоджується. Тому обшук житла або іншого володіння особи може бути проведений виключно на підставі ухвали слідчого судді або, за наявності випадків ч. 3 ст. 233 КПК без такої ухвали, проте із застосуванням інституту наступного судового контролю.

На підставі проведеного дослідження сформульовано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до п. 18 ч. 1 ст. 3, статей 32, 170, 225, ч. 3 ст. 233, 290, глави 26 та інших положень КПК.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які містяться у дисертаційній роботі, можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – для подальшої розробки теоретичних і прикладних проблем діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні; правотворчій діяльності – для вдосконалення КПК з метою забезпечення ефективності судово-контрольної діяльності під час досудового розслідування; правозастосовній діяльності – для виконання методичної функції, надання практичної допомоги дізнавачам, слідчим, прокурорам і слідчим суддям у застосуванні закону та в уникненні помилок в їх діяльності; навчально-методичному процесі – при підготовці підручників, навчальних посібників та методичних матеріалів з кримінального процесу; як основа навчальної дисципліни «Судовий контроль в кримінальному провадженні».

Особистий внесок здобувача. Дисертація підготовлена авторкою самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, відзначається вагомий внесок здобувачки. Зокрема, у роботах: Шаренко С.Л., Шило О.Г. Спеціальне досудове розслідування і судові провадження: проблемні питання правового регулювання. *Право України*. 2015. № 7. – авторкою здійснено аналіз проблеми нормативного регулювання спеціального досудового розслідування, забезпечення права підозрюваного на захист при застосуванні цієї процедури; Шаренко С.Л., Шило О.Г. Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою: проблеми правового регулювання і правозастосування. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. Вип. 1.- досліджено питання підстав та особливостей обґрунтування застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, розгляду слідчим

суддею клопотання слідчого, прокурора про обрання цього запобіжного заходу, проаналізовано проблеми правозастосовчої практики; Шаренко С.Л., Зуб Л.А. Компаративний аналіз нормативного регулювання діяльності слідчого судді в окремих європейських країнах та в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. Вип. 82. – дисертанткою здійснене порівняльно-правове дослідження інституту судового контролю на стадії досудового розслідування в різних країнах світу та процесуальної діяльності слідчого судді за кримінальним процесуальним кодексом України, досліджені повноваження та функції слідчого судді; Sharenko S., Kaplina O., Shumylo N. Medical errors: patients' opinion, lawyers' standpoint, medical doctrine and practice of the European Court of Human Rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. Tom LXXII, nr 12. – здійснено анкетування 300 респондентів, досліджене питання виконання державою позитивних зобов'язань, спрямованих на забезпечення належного функціонування системи охорони здоров'я держави, застосування заходів, спрямованих на запобігання лікарських помилок, а у випадках їх наявності проведення швидкого та повного їх розслідування в розумні строки, із здійсненням судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні; Sharenko S., Kaplina O. Access to Justice in Ukrainian Criminal Proceedings during COVID-19 Outbreak. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2020. Issue 2/3 (7). – авторкою досліджені питання впливу пандемії коронавірусу на сферу судочинства та здійснення досудового розслідування з метою забезпечення дотримання прав та законних інтересів осіб, що прагнуть судового захисту та є учасниками кримінальних проваджень. Досліджений досвід зарубіжних країн та запроваджені ними заходи, які, попри розповсюдження коронавірусної хвороби, сприяли забезпеченню здійснення правосуддя та реалізації права особи на доступ до суду та здійснення судового контролю під час досудового розслідування. Шаренко С.Л., Капліна О.В., Туманянц А.Р. Судочинство у кримінальному провадженні під час пандемії COVID-19: міжнародний досвід та вітчизняна практика. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 3. – здобувачкою досліджені питання запровадження певних обмежень у період пандемії COVID-19 з огляду на їх необхідність задля збереження здоров'я та життя населення держави та дотримання засад верховенства права, законності, правової визначеності та пропорційності при вирішенні питань про можливість продовження строків тримання під вартою у режимі відеоконференції, дотримання розумних строків під час судово-контрольних процедур.

Апробація результатів дисертації. Робота виконана на кафедрі кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, обговорена на її засіданні, схвалена нею і рекомендована до захисту. Основні положення й висновки дисертації доповідались автором та були предметом обговорення на міжнародних і регіональних наукових і науково-практичних конференціях: Науково-практичному семінарі «Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 25 жовтня 2013 р.); Науково-практичному семінарі

«Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 17 жовтня 2014 р.); Науково-практичному семінарі «Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 27 листопада 2015 р.); Науково-практичному семінарі «Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 21 жовтня 2016 р.); Medzinarodna vedecko-prakticka konferencia «Priority a strategie pre rozvoj pravnej vedy vo svete vedy» (Sladkovicovo, 28-29 oktobra 2016 r.); I Харківському кримінальному процесуальному полілозі, присвяченому 50-річчю кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та 85-річчю від дня народження докт.юрид.наук, професора, академіка НАПрНУ Ю. М. Грошевого «Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції» (м. Харків, 16 грудня 2016 р.); Науково-практичному семінарі «Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 20 жовтня 2017 р.); II Харківському міжнародному юридичному форумі «Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції» (м. Харків, 28 вересня 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Кримінально-правове регулювання та забезпечення його ефективності» (м. Харків, 18-19 жовтня 2018 р.); Науково-практичному семінарі «Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 26 жовтня 2018 р.); Науково-практичному семінарі «Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Харків, 25 жовтня 2019 р.); II Харківському кримінальному процесуальному полілозі, присвяченому актуальним питанням застосування заходів забезпечення кримінального провадження (м. Харків, 12 грудня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична осінь 2020 року» (м. Харків, 23 листопада 2020 р.). Пропозиції дисертантки щодо вдосконалення нормативної регламентації процесуальної діяльності слідчого судді прийняті Верховною Радою України для використання в нормотворчій діяльності з метою вдосконалення КПК (Акт впровадження комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 16.02.2021 р.); сформульовані в дисертації положення і науково обґрунтовані висновки враховані для надання практичної допомоги слідчим суддям, організаційного і змістово-методичного забезпечення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, періодичного підвищення рівня кваліфікації суддів, науково-методичного забезпечення викладачів (тренерів) Національної школи суддів України, розробки тренінгів з питань судово-контрольної діяльності (Акт впровадження у навчальний і науковий процес Національної школи суддів України від 12.02.2021р., Акт впровадження Харківського апеляційного суду від 12.02.2021р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено у 35 публікаціях, у тому числі 20 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджено Міністерством освіти України, 2 наукових статтях, опублікованих у зарубіжних періодичних виданнях з юридичного напрямку, тезах 13 доповідей і наукових повідомлень на міжнародних і всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях та інших наукових заходах.

Структура та обсяг дисертації визначаються метою, завданнями, об'єктом та предметом дослідження. Робота складається зі вступу, 4-х розділів, що містять 11 підрозділів та 19 пунктів, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг рукопису дисертації становить 533 сторінки, з яких основний текст 392 сторінки, список використаних джерел (687 найменувань) – 90 сторінок, додатки – 51 сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** роботи обґрунтовано вибір теми дисертації, визначено її зв'язок з науковими програмами, мета й завдання дослідження, його об'єкт і предмет, охарактеризовано методологічну базу, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх апробації.

Розділ 1. «Теоретико-методологічні основи дослідження діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні» складається з трьох підрозділів і присвячений дослідженню стану наукового опрацювання проблеми процесуального статусу слідчого судді та з'ясуванню його перспективних напрямів; компетенції слідчого судді, її структури та змістового наповнення.

У підрозділі 1.1. *«Процесуальний статус слідчого судді як предмет наукового осмислення: стан опрацювання та перспективи подальших досліджень»* проаналізовано наявні на сьогодні наукові напрацювання, які тим чи іншим чином дотичні до тематики інституту слідчого судді. Залежно від змістової спрямованості та з урахуванням хронологічного критерію їх розподілено на такі групи: 1) роботи, присвячені дослідженню судового контролю: а) як такого (за часів Російської імперії, СРСР, незалежності України – до і після набрання чинності КПК 2012р.); б) в окремих аспектах; в) у співвідношенні з іншими категоріями; 2) роботи, присвячені безпосередньому дослідженню інституту слідчого судді, а саме: а) обґрунтуванню наукової ідеї впровадження в кримінальний процес слідчого судді та засадам його діяльності; б) реалізації окремих повноважень слідчого судді в механізмі забезпечення дії засад кримінального провадження та здійснення доказування під час досудового розслідування; в) окремим напрямом його діяльності.

Найбільш перспективними напрямами для подальших досліджень інституту слідчого судді визнано: 1) загальнотеоретичний: концептуальні основи (витоки) діяльності слідчого судді, правова природа, структура та специфіка його компетенції; 2) доказовий: межі активності слідчого судді у питаннях збирання, перевірки та оцінки доказів; 3) процедурний: процедура судово-контрольних проваджень, процесуальний результат розгляду (варіанти прийнятих рішень, їхня якість, доцільність запровадження інституту окремих ухвал), вдосконалення апеляційного оскарження ухвал слідчих суддів; 4) межовий: визначення пріоритетності напряму зміни меж

судово-контрольної діяльності (розширення чи звуження); 5) вузько предметний (дослідження окремих сфер діяльності слідчого судді): виконання загальних обов'язків щодо захисту прав і свобод людини, встановлення розумних строків, призначення ревізій та перевірок, здійснення судового контролю за дотриманням закону при проведенні оперативно-розшукової діяльності та ін.

Підрозділ 1.2. «Компетенція слідчого судді: структура та змістове наповнення елементів» включає чотири пункти, в яких, ґрунтуючись на загальній теорії компетенції, авторкою досліджено нормативно встановлену ціль діяльності слідчого судді; предмет відання, повноваження та відповідальність за невиконання рішень слідчого судді як гарантію його діяльності.

У пункті 1.2.1. *«Нормативно-встановлена ціль діяльності»* обґрунтовано висновок про те, що ціллю діяльності слідчого судді є вирішення завдань кримінального провадження шляхом реалізації покладеної на нього функції судового контролю на стадії досудового розслідування. При цьому, вирішення частини цих завдань безпосередньо забезпечується діяльністю слідчого судді, а частини – опосередковано.

Пункт 1.2.2. «Предмет відання» присвячено дослідженню питання про предмет відання слідчого судді і його межі. В роботі виокремлено та охарактеризовано зовнішні та внутрішні межі предмету відання, а також встановлено чинники, що впливають на їх визначення (див. п. 1 Висновків до роботи).

У пункті 1.2.3. *«Владні повноваження»* охарактеризовано повноваження слідчого судді, з'ясовано їх специфіку. Констатовано, що термін «повноваження» використовується у визначенні слідчого судді, яке надає КПК (п. 18 ч. 1 ст. 3), та відповідно до якого «слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому КПК, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні». Коректність такого законодавчого визначення викликає сумніви, оскільки при буквальному тлумаченні вказаної легальної дефініції функція (судовий контроль) є одним із можливих повноважень слідчого судді. Тоді як відповідно до загальноприйнятого в процесуальній науці підходу саме повноваження слідчого судді є засобом реалізації його функції, а не навпаки.

У пункті 1.2.4. *«Відповідальність за невиконання рішень»* стверджується, що розповсюдження кримінальної відповідальності за невиконання рішення суду та адміністративної відповідальності за неповагу до суду (в формі недотримання його законних вимог) на випадки, коли суб'єктом прийняття рішення або висловлення вимоги є слідчий суддя, є правильним за своєю суттю, але спірним з формальної точки зору, зважаючи на неузгодженість положень КК, КУпАП, з однієї сторони, та КПК – з іншої. Вирішенням даної проблеми має стати внесення відповідних змін до положень ст. 382 КК і ст. 185-3 КУпАП, спрямованих на включення до переліку суб'єктів прийняття рішення, виконання якого охороняється, не лише суду, а й слідчого

судді. Поширеність застосування ст. 382 КК за невиконання ухвал слідчих суддів дало підстави запропонувати унормувати обов'язок інформування особи щодо можливості такого роду наслідків за невиконання ухвали слідчого судді (81% суддів, 82% прокурорів, 86% слідчих та 86% опитаних адвокатів поділяють цей висновок).

Підрозділ 1.3. «Напрями удосконалення нормативної регламентації процесуального статусу слідчого судді» включає три пункти, в яких проаналізовано міжнародні стандарти нормативного регулювання судово-контрольної діяльності; зарубіжний досвід її унормування, а також законодавчі тенденції в Україні, які чітко простежуються за понад вісім років дії КПК.

Пункт 1.3.1. «Міжнародні стандарти» присвячено дослідженню стандартів, які сформульовано у відповідних міжнародно-правових актах, у практиці ЄСПЛ, в позиціях, висловлених європейськими експертами, що так чи інакше стосуються діяльності слідчого судді. Їх класифіковано на три групи: а) стандарти, які визначають у цілому вимоги до місця і ролі суду в здійсненні кримінального судочинства, а відтак, розповсюджуються на всі судові функції, включаючи й функцію судового контролю; б) стандарти, які визначають вимоги до організації та здійснення саме судово-контрольної функції на стадії досудового розслідування; в) стандарти, які визначають вимоги щодо дотримання прав та свобод людини, а тому є орієнтирами для слідчих суддів при реалізації конкретних судово-контрольних повноважень. Авторкою виокремлено та досліджено стандарти, які визначають вимоги до організації та здійснення судово-контрольної функції на стадії досудового розслідування (див. п. 3 Висновків до роботи).

У пункті 1.3.2. «Зарубіжний досвід» на підставі аналізу законодавства окремих зарубіжних країн констатовано наявність трьох основних підходів у питанні організаційної відокремленості (та/або спеціалізації) суддів, на яких покладається здійснення судового контролю на стадії досудового провадження: а) невідокремленість від загальних судів та відсутність спеціалізації (Німеччина, Білорусь); б) наявність окремої посади/спеціалізації слідчого судді в загальних судах (Киргизія, Латвія, Литва, Естонія, Молдова, Україна); в) існування спеціалізованих автономних слідчих судів (Казахстан). Кожен із підходів, будучи зумовленим історичними, ідеологічними, соціальними особливостями тієї чи іншої держави, так чи інакше має як свої переваги, так і певні недоліки. Збереження моделі, яка передбачає невідокремленість слідчих суддів від загальних судів та відсутність спеціалізації, надає можливість уникнути значних фінансових затрат на реформування кримінального судочинства та введення посад слідчих суддів, проте, знижує кваліфікованість та ефективність судового контролю, зважаючи на завантаженість контролюючого суб'єкта широким спектром питань, не пов'язаних із судово-контрольною функцією. Створення окремих слідчих судів при доволі істотних фінансових затратах не забезпечить результату у вигляді повної відокремленості слідчих суддів від судів загальної юрисдикції, оскільки у районах із невеликою кількістю населення це втрачає сенс. Оптимальною

визнана модель судово-контрольної спеціалізації слідчих суддів у межах судів загальної юрисдикції (80% суддів, 76% прокурорів, 45% слідчих та 77% опитаних адвокатів поділяють цю позицію). Разом із тим, українську форму такої моделі доцільно оптимізувати, звільнивши слідчих суддів від розгляду по суті всіх категорій справ та залишивши за ними лише реалізацію судово-контрольної функції на час здійснення ними повноважень слідчого судді.

У пункті 1.3.3. «Законодавчі тенденції в Україні» виокремлено та охарактеризовано наступні тенденції у розвитку інституту слідчого судді в Україні: загальне розширення сфери судового контролю, включення судово-контрольних елементів у нововиникаючі кримінальні процесуальні механізми, розширення можливостей апеляційного оскарження ухвал слідчого судді, посилення гарантій неупередженості слідчого судді, звуження сфери судового контролю, з огляду на події на Сході України.

Розділ 2. «Реалізація компетенції слідчого судді при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Діяльність слідчого судді при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження: загальні проблеми процедури» досліджено питання: а) диференціації строків розгляду клопотань про застосування ЗЗКП, яка визнана необґрунтованою; б) тривалості процедури виклику особи в кримінальному провадженні, що в окремих випадках перевищує строк, який закон відводить для здійснення судово-контрольного провадження, чим практично унеможливує реалізацію слідчим суддею його повноваження викликати та заслухати будь-якого свідка при розгляді питання про ЗЗКП; в) порядку розгляду клопотання про застосування ЗЗКП, який має здійснюватися за процедурою судового розгляду кримінального провадження по суті, але з урахуванням специфіки процесуальної природи судово-контрольного провадження тощо.

У підрозділі 2.2. «Проблеми реалізації компетенції слідчого судді при застосуванні запобіжних заходів» досліджено нормативне регулювання та практику здійснення судового контролю під час застосування та продовження строку запобіжних заходів. Невиправданими визнано законодавчі ініціативи щодо звуження компетенції слідчого судді у частині передання повноважень по застосуванню особистого зобов'язання й особистої поруки слідчому та надання йому права звертатися до слідчого судді з клопотанням про застосування інших запобіжних заходів без погодження такого клопотання з прокурором (проект Закону № 3303 від 3.04.2020 р.). Такі кроки є небезпечними, оскільки: (а) при застосуванні усіх запобіжних заходів обмежуються фундаментальні конституційні права та свободи особи і правомірність такого правообмеження може бути забезпечена лише за рахунок судового контролю; (б) передання повноважень щодо застосування особистого зобов'язання та особистої поруки до предмету відання дізнавача, слідчого апріорі позбавляє елементів змагальності процес обрання, зміни, скасування вказаних запобіжних заходів, продовження строку дії обов'язків у межах цих запобіжних заходів, а також

нівелює дослідження питання наявності обґрунтованої підозри, яка є підставою для застосування запобіжного заходу; в) відсутність «процесуального фільтру» у вигляді погодження клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу з прокурором створить потенційну небезпеку спрямування до слідчого судді необґрунтованих клопотань (слід зазначити, що з цього питання результати анкетування є нерівномірними – 68% суддів, 68% прокурорів та 88% опитаних слідчих підтримують вказані законодавчі ініціативи, проте серед опитаних адвокатів лише 27% висловилися за такий напрям звуження компетенції слідчого судді).

Підрозділ 2.3. «Спірні питання реалізації компетенції слідчого судді при застосуванні інших заходів забезпечення кримінального провадження» включає чотири пункти.

У пункті 2.3.1. *«Накладення грошового стягнення»* досліджено нормативну модель та практику здійснення судового контролю під час застосування грошового стягнення. Констатовано помітно низьку ефективність його застосування, з огляду на що запропоновано: (а) визначити лімітований строк звернення з клопотанням про скасування ухвали про накладення грошового стягнення – протягом п'яти днів з дня отримання особою копії ухвали; (б) передбачити, що клопотання про скасування ухвали слідчого судді про накладення грошового стягнення розглядається слідчим суддею не пізніше трьох днів з дня його надходження до суду; (в) доповнити КПК ст. 147¹ *«Виконання ухвали про накладення грошового стягнення»*.

У пункті 2.3.2. *«Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом»* вказано, що правозастосовна практика має виходити з постулату про неможливість розширювального тлумачення або застосування за аналогією встановленого у ч. 1 ст. 148 КПК переліку спеціальних прав, які підлягають обмеженню. З метою мінімізації корупційних ризиків та підвищення ефективності цього інституту в КПК доцільно встановити органічну залежність між видом інкримінованого правопорушення і спеціальним правом, яке підлягає обмеженню. Відтак, у ст. 148 КПК доцільно конкретизувати, що право керування транспортним засобом або судном можливо обмежити, якщо особа підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту; право полювання – кримінального правопорушення проти довкілля тощо. Зазначено, що тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, як і запобіжні заходи, є різновидом ЗЗКП, а відтак, в цілому обидва інститути переслідують загальну мету – забезпечення дієвості кримінального провадження. Тож, перед слідчим суддею доволі часто постає питання вибору того процесуального інструменту, який у конкретній ситуації буде оптимальним із позиції пропорційності між інтересами досудового розслідування та необхідними правообмеженнями.

У пункті 2.3.3. *«Тимчасовий доступ до речей і документів»* піддано критиці законодавчі ініціативи щодо звуження компетенції слідчого судді шляхом передачі до компетенції сторони обвинувачення повноваження приймати рішення про тимчасовий доступ до інформації операторів

мобільного зв'язку. Перелік та зміст інформації, отримання якої є можливим із застосуванням вказаної процесуальної дії, однозначно свідчить про обмеження передбаченого ст. 32 Конституції України права на особисте життя. Відтак, віднесення надання дозволу на проведення цієї дії до предмета відання слідчого судді є цілком виправданим і не потребує змін. Аргументовано необхідність законодавчих змін щодо нормативно встановленого обов'язку слідчого судді врахувати можливість отримати речі і документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин у кримінальному провадженні, без застосування тимчасового доступу до них (ч. 4 ст. 132 КПК).

У пункті 2.3.4. «*Арешт майна*» підтримано практику постановлення слідчими суддями у випадку очевидної невідповідності клопотання про арешт майна вимогам ст. 171 КПК ухвали про повернення клопотання прокурору для усунення недоліків без призначення судового засідання. Визнано за необхідне нормативне закріплення правила про те, що у разі повторного звернення прокурора з клопотанням про арешт майна, в якому не усунуті недоліки, що були встановлені ухвалою слідчого судді про повернення такого клопотання, слідчий суддя повинен відмовляти у його задоволенні. Це: (а) мінімізує строки позасудового обмеження права власності особи, щодо тимчасово вилученого майна якої ставиться питання про арешт; (б) спонукатиме прокурорів до виконання вимог, викладених в ухвалі слідчого судді про повернення клопотання; (в) сприятиме процесуальній економії часових ресурсів. Помилковою визнано практику апеляційних судів, які скасовують ухвали слідчих суддів про арешт майна та повертають клопотання прокурору для усунення недоліків, адже на стадії досудового розслідування рішення про повернення клопотання прокурору перебуває у виключній компетенції слідчого судді.

Розділ 3. «Реалізація компетенції слідчого судді у процедурах, спрямованих на збирання, забезпечення допустимості та зберігання доказів» складається з двох підрозділів.

Підрозділ 3.1. «Повноваження слідчого судді при здійсненні судового контролю за дотриманням прав людини при проведенні слідчих (розишукових) дій» включає чотири пункти.

У пункті 3.1.1. «*Спірні питання процедури прийняття слідчим суддею рішення про надання дозволу на проведення окремих слідчих (розишукових) дій*» аргументовано, що у разі неявки у судові засідання з розгляду клопотання про надання дозволу на проведення СРД дізнавача, слідчого, прокурора єдино правильним рішенням слідчого судді має бути постановлення ухвали про залишення клопотання без розгляду, що пропонується передбачити в КПК. Констатовано, що поширення положень ч. 2 ст. 376 КПК (право судді обмежитися складанням лише вступної та резолютивної частин ухвали) на судово-контрольну діяльність слідчого судді щодо надання дозволу на проведення СРД у житлі чи іншому володінні особи призводить до відступу від засади недоторканості житла, яка орієнтує на вмотивованість судового рішення (ст. 13 КПК). Скорочений текст ухвали позбавляє можливості ознайомитися із мотивами, з яких слідчий суддя виходив при

постановленні ухвали про надання дозволу на проведення СРД, і положеннями закону, якими він керувався. З огляду на неприпустимість такої ситуації, авторкою пропонується встановити нормативну заборону поширення положення ч. 2 ст. 376 КПК на випадки постановлення ухвали слідчого судді.

У пункті 3.1.2. *«Добровільна згода особи як альтернатива судовому дозволу на проникнення до житла або іншого володіння»* зазначено, що у разі отримання добровільної згоди особи звернення до слідчого судді *post factum* з клопотанням про надання дозволу на проведення огляду житла чи іншого володіння особи є не виправданим, оскільки: (а) процедура *post factum* надання дозволу слідчого судді на проникнення до житла або іншого володіння передбачена виключно для невідкладних випадків (ч. 3 ст. 233 КПК), до яких не входить ситуація проникнення до житла за добровільною згодою володільця; (б) добровільна згода володільця є повноцінною альтернативою судовому дозволу на проникнення до житла, відтак у разі наявності такої згоди ситуація перебуває поза межами судового контролю (а відтак і поза межами компетенції слідчого судді). При цьому, розгляд слідчим суддею клопотання про легалізацію результатів огляду житла або іншого володіння, проведеного за добровільною згодою володільця, із винесенням за результатами такого розгляду ухвали про відмову в задоволенні клопотання є правильним підходом в контексті підсумкового рішення, але не сприяє економії ресурсів судової системи. Оптимальним у цій ситуації буде постановлення ухвали про відмову у відкритті провадження, що доцільно передбачити в КПК. Системне тлумачення положень кримінального процесуального закону, позицій ВС, засад кримінального процесу (зокрема, засади верховенства права), врахування принципових відмінностей між оглядом і обшуком зобов'язує констатувати, що згода на проведення обшуку житла або іншого володіння *апріорі* не може бути добровільною, оскільки особа не може повною мірою спрогнозувати ступінь правообмежень, на які вона «добровільно» погоджується. Тому обшук житла або іншого володіння може бути проведений виключно на підставі ухвали слідчого судді або, за наявності випадків ч. 3 ст. 233 КПК, без такої ухвали, проте із застосуванням інституту наступного судового контролю.

У пункті 3.1.3. *«Особливості функціонування судово-контрольного механізму надання дозволу на проникнення до житла або іншого володіння особи *post factum*»* відзначено, що легалізація можливості сторони обвинувачення у невідкладних випадках, пов'язаних із загрозою знищення доказової інформації, проводити огляд, обшук житла або іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді не повинна виходити за межі конституційної норми щодо захисту недоторканості житла та іншого володіння. З огляду на це, запропоновано викласти перше речення ч. 3 ст. 233 КПК в наступній редакції: «3. Слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей, майна (зокрема, речей та

документів, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні) чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення».

Констатовано, що ухвала слідчого судді, постановлена в порядку наступного судового контролю, має особливості обґрунтування. Зокрема, вона повинна містити відомості про: а) наявність підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді; б) конкретизацію виявлених та вилучених за результатом обшуку (огляду) речей, документів; в) неможливість повторного проникнення; г) відсутність нормативних підстав для визначення строку дії ухвали.

У пункті 3.1.4. *«Поширення судового контролю на процедуру особистого обшуку»* досліджено проблему проведення особистого обшуку як самостійної СРД. Авторкою підтримується практика слідчих суддів щодо надання ухвал на проведення особистого обшуку в такому випадку, хоча належне нормативне регулювання цієї ситуації наразі відсутнє. В роботі обґрунтовується необхідність унормувати порядок проведення обшуку особи в КПК, передбачивши можливість його проведення на підставі ухвали слідчого судді за наявності достатніх підстав вважати, що особа переховує при собі речі, вилучені законом з обігу, або речі чи документи, які мають значення для кримінального провадження.

Підрозділ 3.2. «Інші напрями діяльності слідчого судді, спрямовані на збирання, забезпечення допустимості та зберігання доказів» включає чотири пункти.

У пункті 3.2.1. *«Депонування показань на стадії досудового розслідування»* сформульовано низку рекомендацій прикладного характеру щодо застосування процедури, передбаченої ст. 225 КПК, у тому числі й в умовах пандемії коронавірусної інфекції Covid-19. Зокрема, відзначено, що фахово визначити фізіологічну спроможність тяжко хворої особи взяти участь у допиті, рівно як і безпечну для здоров'я особи тривалість такого допиту, може лише лікар. Відтак, для здійснення ефективного судового контролю за дотриманням інтересів тяжко хворої особи, до процедури проведення допиту, що проводиться з метою депонування показань в режимі виїзного судового засідання (ч. 2 ст. 225 КПК), доцільно залучати лікаря в процесуальному статусі спеціаліста, про що має міститися вказівка в ухвалі слідчого судді; проведення допиту в режимі виїзного судового засідання є такою ж слідчою дією, як і будь-яка інша, яка за необхідності може бути проведена в житлі особи, незалежно від її волі. Вбачається, що у разі відсутності добровільної згоди власника чи володільця житла, слідчий суддя на підставі ч. 1 ст. 233 КПК уповноважений надати дозвіл на проникнення до житла або іншого володіння з метою проведення там допиту тяжко хворої особи в режимі виїзного судового засідання; системний аналіз положень кримінального процесуального закону та підзаконних нормативних актів дозволяє констатувати відсутність нормативної конкретизації щодо засобів технічного фіксування судового процесу або використання спеціального програмного забезпечення. Тому під час проведення допиту у виїзному судовому

засіданні в порядку ч. 2 ст. 225 КПК цілком допустимо використовувати будь-які засоби технічної фіксації, які використовуються під час проведення СРД.

У пункті 3.2.2. *«Продовження строку досудового розслідування»* обґрунтовано, що повноваження щодо продовження строку досудового розслідування повинні перебувати у межах компетенції слідчого судді, що забезпечить максимальну реалізацію засади змагальності при вирішенні такого питання. При цьому, можливість первинного продовження такого строку визнано за доцільне збільшити до чотирьох місяців. Реалізація такої пропозиції надасть можливість синхронізувати строки досудового розслідування зі строками застосування (продовження) ЗЗКП, що, у свою чергу, позитивно вплине на розвантаження судової системи.

У пункті 3.2.3. *«Обмеження строку для ознайомлення з матеріалами під час відкриття матеріалів іншій стороні»* відзначено, що відмова у продовженні попередньо встановленого строку на ознайомлення із матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК лише на підставі неврегульованості відповідної процедури в законі (не зважаючи на наявність об'єктивних фактичних підстав для такої пролонгації) не відповідає правозахисній природі процесуальної функції слідчого судді. З огляду на це, констатовано потребу врегулювання порядку продовження встановленого слідчим суддею строку ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК. При цьому необхідно нормативно визначити вимоги щодо: а) змісту клопотання про продовження строку на ознайомлення з матеріалами, яке має містити виклад обставин, що перешкождали завершенню ознайомлення з матеріалами кримінального провадження; строк, необхідний для завершення цієї процесуальної дії. До клопотання також мають бути додані копії матеріалів, якими сторона кримінального провадження обґрунтовує доводи клопотання; б) строку подання клопотання – не пізніше, ніж за три дні до закінчення дії попередньої ухвали слідчого судді.

У пункті 3.2.4. *«Повноваження слідчого судді у питаннях зберігання, вирішення долі речових доказів та спеціальної конфіскації»* зазначено, що недосконала нормативна конструкція абз. 1 ч. 9 ст. 100 КПК на сьогодні як у теорії, так і в практиці породжує спори про те, до компетенції якого суб'єкта кримінальної процесуальної діяльності слід віднести вирішення питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, у тому числі - після закриття кримінального провадження. Як орієнтир у вирішенні цих питань авторкою пропонується за аналогією застосовувати правову позицію ВС стосовно визначення суб'єкта, до компетенції якого належить вирішення питання про скасування арешту майна, нескасованого після закриття кримінального провадження. Як це питання, так і питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів після закриття кримінального провадження належать до компетенції слідчого судді. Констатовано практичну необхідність у наданні слідчому судді повноважень щодо зміни правового режиму арешту майна з метою вирішення питання про повернення власнику (законному

володільцю) або передання йому на відповідальне зберігання речових доказів. Нормативно вирішити це питання можливо шляхом внесення змін до ст. 174 КПК, закріпивши за слідчим суддею не лише повноваження повністю скасовувати арешт за клопотанням учасника кримінального провадження, а й можливість часткового скасування арешту (скасування заборони на володіння та/або користування майном) з метою повернення власнику (законному володільцю) або передання йому на відповідальне зберігання речових доказів у випадках, передбачених п. 1 ч. 6 ст. 100 КПК.

Розділ 4. «Реалізація компетенції слідчого судді при розгляді скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 4.1. *«Спірні питання визначення предмету відання слідчого судді при оскарженні рішень, дій, бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора»* обґрунтовано декілька висновків з проблемних питань правозастосування, зокрема: - при розгляді скарги на бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, до компетенції слідчого судді входить аналіз змісту заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення на предмет наявності у ньому ознак такого правопорушення (про наявність проблеми правозастосування свідчать і результати анкетування, адже підтримують таку позицію 50% суддів, 74% прокурорів, 79% слідчих та 36% опитаних адвокатів); - розгляд скарги на повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру передбачає оцінку слідчим суддею не лише форми, змісту та процедури повідомлення про підозру, а й наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення як законної підстави для повідомлення про підозру (таку позицію підтримали 56% суддів, 52% прокурорів, 62% слідчих та 80% опитаних адвокатів). При цьому слідчий суддя має чітко розмежовувати два принципово різні стандарти доказування: «обґрунтована підозра» та «поза розумним сумнівом».

У підрозділі 4.2. *«Проблеми нормативного забезпечення та практики реалізації повноважень слідчого судді при розгляді скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування або прокурора»* запропоновано передбачити в КПК положення, відповідно до якого слідчий суддя за відсутності в судовому засіданні особи, яка подала скаргу, вправі повторно викликати її в межах строку розгляду скарги, а після його сплину – постановити ухвалу про залишення скарги без розгляду, якщо скаржник не звернувся із письмовою заявою про розгляд скарги без його участі. Визнано за доцільне врегулювати процесуальний статус особи, яка звертається до слідчого судді зі скаргою на рішення, дії, бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, шляхом законодавчого встановлення її прав: бути поінформованою про час і місце судового розгляду, брати участь у судовому засіданні; заявляти відвід слідчому судді; ставити питання дізнавачу, слідчому чи

прокурору щодо предмету судового розгляду; користуватися правовою допомогою адвоката, повноваження якого підтверджуються відповідно до вимог, визначених у ст. 50 КПК; давати пояснення рідною або іншою мовою, якою він володіє, і користуватися допомогою перекладача; користуватися нотатками і документами при наданні пояснень; знайомитися з матеріалами, які можуть бути надані в судовому засіданні слідчим, дізнавачем або прокурором; виступати в судових дебатах; знайомитися з журналом судового засідання і технічним записом судового засідання; отримувати копію судового рішення; відмовитися від поданої скарги; оскаржити ухвалу слідчого судді в апеляційному порядку у випадках, передбачених КПК; та обов'язків: прибути за викликом слідчого судді для участі в судовому засіданні, підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого судді.

У підрозділі 4.3. «Рішення слідчого судді, пов'язані із надходженням скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування або прокурора» досліджено доктринальні підходи до характеристики цих видів судових рішень, а також правозастосування в цьому сегменті, на підставі чого сформульовано висновки та практичні рекомендації, зокрема: - констатовано відсутність повноважень слідчого судді відреагувати певним чином на ситуацію, коли скарга за своїм змістом виключає можливість її розгляду. Це призводить до того, що практика йде двома різними шляхами: одні слідчі судді в таких ситуаціях виносять ухвалу про повернення скарги заявнику, інші – ухвалу про залишення скарги без руху. Другий підхід визнано таким, що потребує нормативної легалізації, оскільки є найбільш коректним з позиції: (а) системного сприйняття кримінального процесуального закону; (б) релевантності юридичній природі ситуації, на вирішення якої такий підхід спрямовано; (в) захисту законних інтересів скажника.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження розв'язана конкретна наукова проблема, що має важливе доктринальне та прикладне значення, – на підставі дослідження теоретико-правових основ діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні розроблено концепцію реалізації його компетенції, а також сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на удосконалення нормативного забезпечення здійснення слідчим суддею кримінальної процесуальної функції. До найбільш вагомих результатів роботи можна віднести такі висновки і пропозиції:

1. Загальною теорією компетенції та кримінальною процесуальною наукою доведено, що компетенція державно-владного суб'єкта включає низку структурних елементів: 1) нормативно-встановлені цілі; 2) предмет відання як юридично визначені сфери і об'єкти впливу; 3) владні повноваження як гарантована законом міра прийняття рішень і вчинення дій; 4) відповідальність за невиконання рішень суб'єкта, наділеного відповідною компетенцією. Вказана структура

компетенції, будучи екстрапольованою на розгляд тематики компетенції слідчого судді, надає можливість комплексно поглянути на дане питання, виявивши як особливості правової природи компетенції слідчого судді, так і теоретичні й прикладні аспекти, що потребують наукового осмислення.

Ціллю діяльності слідчого судді є вирішення завдань кримінального провадження шляхом реалізації покладеної на нього функції судового контролю на стадії досудового розслідування. При цьому, в силу специфіки юридичної природи судового контролю, завдання кримінального провадження, названі у ст. 2 КПК, мають бути поділені на: (а) ті, досягнення яких безпосередньо забезпечується діяльністю слідчого судді (охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження; забезпечення того, щоб жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура є безпосередньою метою діяльності слідчого судді); (б) ті, досягнення яких опосередковано забезпечується діяльністю слідчого судді (захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень; забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений).

Предмет відання слідчого судді має різні за своєю правовою природою межі. Зокрема, доречно вести мову як про зовнішні межі предмету відання (надають можливість розмежувати компетенцію слідчого судді та компетенцію інших суб'єктів, які здійснюють кримінальне провадження), так і про внутрішні межі предмету відання (надають можливість розмежувати компетенцію слідчих суддів місцевих, апеляційних судів, Вищого антикорупційного суду; компетенцію слідчих суддів за територіальністю; компетенцію слідчих суддів одного суду з урахуванням можливої спеціалізації та ін.).

До чинників, що впливають на визначення зовнішніх меж предмету відання слідчого судді, у першу чергу слід віднести: (а) стадію кримінального провадження (впливає на розмежування компетенції слідчого судді і суду); (б) ступінь правообмежень, які мають місце при реалізації процесуальних рішень і вчиненні слідчих (розшукових) дій на стадії досудового розслідування (впливає на відмежування компетенції слідчого судді від компетенції дізнавача, слідчого, прокурора, керівника органу досудового розслідування); (в) потребу дотримання розумного балансу між вимогою оперативності досудового розслідування і здійсненням судового контролю за рішеннями сторони обвинувачення (визначає обсяг предмету відання слідчого судді в контексті можливості оскарження рішень слідчого і прокурора). Чинниками, що лежать в основі встановлення внутрішніх меж предмету відання слідчого судді у кримінальному процесі України, є: (а) організаційно-технічні особливості забезпечення режиму державної таємниці при організації та

проведенні НСРД; (б) кваліфікація кримінального правопорушення та характеристика (статус) особи, щодо якої здійснюється провадження; (в) територіальне розміщення органу, який здійснює досудове розслідування.

Розгляд характеристики особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, як чинника, що впливає на предмет відання слідчого судді, дає можливість констатувати недостатню законодавчу урегульованість питання забезпечення неупередженості слідчих суддів. На сьогодні у КПК відсутнє нормативне вирішення ситуації, коли кримінальне переслідування здійснюється щодо судді або іншого працівника того суду, в якому працює слідчий суддя, уповноважений за територіальною ознакою на здійснення судового контролю у даному провадженні. Вирішення даної проблеми може бути здійснено шляхом доповнення КПК, спрямованого на поширення правила, передбаченого ч. 2 ст. 247 КПК, не лише на НСРД, а й на інші процесуальні дії, які потребують отримання дозволу слідчого судді. З цією метою доречно доповнити ст. 32 КПК частиною 4 наступного змісту: «Розгляд клопотань про надання дозволу на проведення слідчих дій щодо суддів, працівників суду та правоохоронних органів, який віднесений до повноважень слідчого судді, може здійснюватися слідчим суддею поза межами територіальної юрисдикції органу досудового розслідування, який здійснює досудове розслідування».

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства та відомчих нормативних актів факт недосягнення повноліття особою, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, впливає на визначення предмету відання усіх державно-владних суб'єктів, які здійснюють таке провадження, окрім слідчого судді. При цьому, встановлення кореляційних зв'язків між компетенцією суб'єкта кримінального провадження і фактом недосягнення повноліття особою, щодо якої таке провадження здійснюється, має залежати від: (а) того, чи здатна діяльність суб'єкта кримінального провадження вплинути на несформовану психіку неповнолітнього і (б) того, чи мають психофізіологічні особливості неповнолітнього якесь значення для прийняття рішень, що знаходяться у компетенції відповідного суб'єкта. Очевидно, що обидві компоненти чітко прослідковуються в контексті діяльності не лише слідчого, прокурора, суду, а й слідчого судді. Це дало можливість дійти висновку про те, що ігнорування законодавцем факту недосягнення повноліття особою, щодо якої здійснюється кримінальне провадження, при визначенні предмету відання слідчого судді є помилкою, яку доцільно усунути шляхом запровадження слідчого судді у провадженнях щодо неповнолітніх (ювенального слідчого судді) (такий підхід підтримали 55% суддів, 60% прокурорів, 42% слідчих та 68% опитаних адвокатів).

2. Чинна нормативна модель предмету відання слідчого судді зумовлена необхідністю забезпечення невідкладним судовим захистом прав, свобод і законних інтересів особи, а також реалізації засади змагальності в досудовому провадженні. Її компонентами є: розгляд клопотань про застосування ЗЗКП, про проведення СРД та НСРД, вирішення долі речових доказів, вирішення

відводів, розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування та прокурора, продовження строків досудового слідства, обмеження строку ознайомлення з матеріалами кримінального провадження тощо. Вказані напрями судово-контрольної діяльності, які охоплюють все досудове провадження і забезпечують в ньому реалізацію засади змагальності, а також характер процесуальних рішень слідчого судді дозволяє констатувати його ключову роль в сучасній нормативній моделі досудового розслідування.

3. До стандартів, які визначають вимоги до організації і здійснення судово-контрольної функції на стадії досудового розслідування, віднесено наступні: стандарт захисту конституційних прав і свобод судом, стандарт чіткого розмежування ролі дізнавача, слідчого, прокурора та слідчого судді з метою забезпечення реальної змагальності на стадії досудового розслідування, стандарт істотності можливих правообмежень, які є предметом судового контролю, стандарт невідкладності судового контролю, стандарт заборони участі слідчого судді у розгляді провадження по суті.

4. Забезпечення виконання ухвал слідчого судді потребує відповідних законодавчих змін. Поширення кримінальної відповідальності за невиконання рішення суду і адміністративної відповідальності за неповагу до суду (в формі недотримання його законних вимог) на випадки, коли суб'єктом прийняття рішення або висловлення вимоги є слідчий суддя, є правильним за своєю суттю, але спірним з формальної точки зору, зважаючи на неузгодженість положень КК, КУпАП, з однієї сторони, та КПК – з іншої. Вирішенням даної проблеми має стати внесення відповідних змін до положень ст. 382 КК і ст. 185-3 КУпАП, спрямованих на включення до переліку суб'єктів прийняття рішення, виконання якого охороняється, не лише суду або головуючого, а й слідчого судді.

Застосування кримінальної процесуальної та кримінально-правової відповідальності за одне й те ж саме порушення – невиконання ухвали слідчого судді визнається доцільним і допустимим. Дані види відповідальності не є взаємодублюючими, кожен із них переслідує власну передбачену законом мету. При цьому, зважаючи на той факт, що йдеться про два різні види юридичної відповідальності, їх застосування за один і той самий проступок не суперечить чинному законодавству, оскільки відповідно до ст. 61 Конституції України ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Поширеність застосування ст. 382 КК за невиконання ухвал слідчих суддів дало підстави запропонувати необхідність інформування особи щодо можливості такого роду наслідків за невиконання ухвали слідчого судді. Зокрема, КПК пропонується доповнити положенням, відповідно до якого «Особі, прав та обов'язків якої стосується ухвала слідчого судді, при ознайомленні із такою ухвалою повідомляють, що за її невиконання передбачена кримінальна відповідальність відповідно до ст. 382 КК».

5. З моменту запровадження в Україні інституту слідчого судді і до сьогодні правове

регулювання його діяльності не залишалось незмінним, а постійно зазнає певних трансформацій. Аналіз внесених та запропонованих законодавчих змін, а також врахування правозастосовної практики надає можливість виокремити наступні тенденції у розвитку нормативної моделі інституту слідчого судді в Україні: загальне розширення сфери судового контролю, включення судово-контрольних елементів у нововиникаючі кримінальні процесуальні механізми, розширення можливостей апеляційного оскарження ухвал слідчого судді, посилення гарантій неупередженості слідчого судді, звуження сфери судового контролю з огляду на події на Сході України.

Тенденція загального розширення сфери судового контролю і тенденція звуження сфери судового контролю з огляду на події на Сході України не є взаємовиключними, але мають протилежні вектори спрямування. При цьому остання із названих тенденцій на сьогодні є найбільш ризикованим напрямом трансформації вітчизняного кримінального процесуального законодавства, оскільки межує із відступом від міжнародних стандартів у сфері захисту прав і свобод людини та нівелюванням попередніх досягнень України в питанні розбудови правової держави.

Аналіз досвіду зарубіжних держав надає можливість констатувати наявність трьох основних підходів у питанні організаційної відокремленості (та/або спеціалізації) суддів, на яких покладається здійснення судового контролю на досудовому провадженні: а) невідокремленість від загальних судів та відсутність спеціалізації; б) наявність окремої посади/спеціалізації слідчого судді в загальних судах; в) існування спеціалізованих автономних слідчих судів. Для України оптимальною видається модель спеціалізації слідчих суддів у межах судів загальної юрисдикції, яку, разом з тим, доцільно оптимізувати, звільнивши слідчих суддів від розгляду по суті всіх категорій справ та залишивши за ними лише реалізацію судово-контрольної функції на час здійснення ними повноважень слідчого судді.

6. За змістом положень ст. 206 КПК загальні обов'язки судді щодо захисту прав людини на сьогодні врегульовані лише стосовно стадії досудового розслідування і покладені на слідчого суддю. Разом із тим, факти незаконного позбавлення волі та застосування насильства до затриманих і взятих під варту осіб можуть бути виявлені й в судових стадіях кримінального провадження. Тому відкритим залишається питання щодо суб'єкта, до повноважень якого належить вирішення такого роду питань. Наділення слідчого судді можливістю прийняття судово-контрольних рішень на стадії судового розгляду виключається, оскільки це призведе до стирання кордонів між компетенцією двох принципово різних суб'єктів кримінального провадження – слідчого судді і суду. Тож, у випадку виявлення під час судових стадій факту незаконного позбавлення волі особи або застосування насильства до затриманих і взятих під варту осіб, положення ст. 206 КПК за аналогією має застосовувати суд, який здійснює судове провадження.

Поділяючи ідею запровадження пенітенціарного судді, авторкою пропонується наступним чином розмежувати передбачені ст. 206 КПК повноваження слідчого судді і пенітенціарного судді

(у разі його запровадження). Повноваження по реагуванню на будь-які порушення прав осіб, які тримаються під вартою, мають бути передані до компетенції пенітенціарного судді (зважаючи на його спеціалізацію та широкий обсяг інструментів впливу на такого роду порушення). Разом із тим, на слідчих суддів та суд має бути покладено обов'язок негайно інформувати пенітенціарного суддю про виявлені в ході судових розглядів факти порушення прав і свобод осіб, які утримуються в місцях несвободи. Повноваження по реагуванню на застосування насильства під час затримання варто зберегти за слідчим суддею, зважаючи на те, що, по-перше, затримання не пов'язано із роботою пенітенціарних установ, а відтак знаходиться поза межами предмету відання пенітенціарного судді, а по-друге, саме слідчий суддя є представником судового корпусу, який першим контактує із затриманою особою в порядку реалізації стандарту habeas corpus.

7. Практика свідчить, що при вирішенні питань, пов'язаних із застосуванням ЗЗКП, слідчі судді оформлюють свої рішення як ухвалами, які прямо передбачені КПК, так і ухвалами, які прямо не передбачені законом, але існування яких зумовлюється об'єктивними потребами правозастосовної практики. Розгляд кожного виду ухвал надав можливість сформулювати низку висновків і пропозицій, зокрема: а) регламентувати в КПК вимоги щодо змісту ухвали про застосування кожного окремого ЗЗКП. Такий шлях хоч і не сприятиме лаконічності нормативного матеріалу, проте надасть можливість передбачити особливості кожного конкретного ЗЗКП та забезпечить єдність у правозастосуванні, що є більш вагомою цінністю порівняно із компактністю нормативно-правового акту; б) унормувати повноваження слідчого судді частково задовольнити клопотання щодо застосування будь-якого ЗЗКП у разі, якщо за результатами його розгляду відсутні підстави для задоволення клопотання у повному обсязі; в) визнати помилковою поширену на сьогодні практику, коли в разі необхідності продовжити строк дії обов'язків у межах безстрокового запобіжного заходу (особистого зобов'язання, особистої поруки, застави) прокурор звертається з клопотанням про продовження запобіжного заходу і, відповідно, слідчі судді постановляють ухвали про продовження запобіжного заходу або відмову в цьому. Вбачається, що прокурор повинен звертатися до слідчого судді з клопотанням про продовження строку дії обов'язків (у межах обраного запобіжного заходу), за результатами розгляду якого слідчий суддя повинен постановити ухвалу про продовження строку дії обов'язків або відмову в цьому. Незважаючи на те, що у кримінальному процесуальному законодавстві не передбачено такого виду ухвали, її постановлення слідчим суддею обумовлено нормативними приписами ч. 7 ст. 194 КПК. Водночас, загалом невиправданою є відсутність у законі строку таких запобіжних заходів, як особисте зобов'язання, особиста порука, застава, а також процедури їх продовження; г) визнати невиправданим законодавчий підхід щодо реалізації сторонами кримінального провадження права звернення до слідчого судді із клопотанням про зміну лише запобіжного заходу, адже підстави застосування інших ЗЗКП не є статичними та об'єктивно можуть виникнути нові обставини, які не розглядалися

слідчим суддею. Тому сторони кримінального провадження повинні бути наділені правом звернутися до слідчого судді з клопотанням про зміну будь-якого ЗЗКП. Крім того, з клопотанням про зміну режиму арештованого майна повинні мати право звертатися й інші учасники кримінального провадження (цивільний позивач, цивільний відповідач, третя особа) тощо.

8. Авторкою обстоюється думка про те, що неявка належно повідомленого скажника (під час розгляду скарг, передбачених ст. 303 КПК) має розцінюватися як втрата процесуального інтересу до вирішення питання, а відтак – як підстава до залишення скарги без розгляду. Доцільним визнано не лише встановлення у КПК чітких вимог до форми та змісту скарги, а й правила наступного змісту: «слідчий суддя, встановивши, що скаргу на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора під час досудового розслідування подано без додержання вимог, передбачених КПК, постановляє ухвалу про залишення скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їх усунення, який не може перевищувати п'яти днів з дня отримання ухвали особою, яка подала скаргу». Якщо особа не усуває у визначений строк встановлені недоліки скарги, це має призводити до її повернення скажнику.

Процедуру оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача, прокурора доцільно доповнити повноваженням слідчого судді щодо постановлення ухвали про відкриття провадження. Визнання слідчим суддею скарги прийнятною для розгляду по суті автоматично викликає необхідність вирішення низки інших супутніх питань: про визначення місця, дати і часу судового розгляду скарги; про повідомлення про дату, час і місце розгляду скарги особу, яка її подала, та суб'єкта, дії якого оскаржується; у разі необхідності про витребування матеріалів кримінального провадження; про відкритий чи закритий судовий розгляд; про дистанційну участь скажника, якщо останній, наприклад, перебуває у СІЗО. Усі ці рішення є юридично значимими для учасників майбутнього судового засідання, а відтак не можуть існувати без закріплення у відповідній процесуальній формі.

9. Поширення коронавірусної інфекції Covid-19 в Україні призвело до збільшення кількості звернень до слідчого судді з клопотаннями про проведення допиту в порядку, передбаченому ст. 225 КПК. Усвідомлюючи гостроту та небезпеку сьогоденної епідеміологічної ситуації в Україні, все ж маємо зауважити, що сам по собі факт епідемії, безвідносно до індивідуальних характеристик особи, яка підлягає допиту, не може вважатися достатнім аргументом для депонування показань на стадії досудового розслідування. Водночас, поєднання цього факту із певними індивідуальними характеристиками особи, які надають можливість віднести її до групи ризику в обставинах пандемії (похилий вік, хронічні захворювання дихальної системи тощо) є достатніми для задоволення слідчим суддею клопотання про допит такої особи в порядку, передбаченому ст. 225 КПК. Вказівка законодавця на тяжку хворобу свідка, потерпілого як підставу для проведення виїзного судового засідання для депонування показань має сприйматися не стільки у суто медичному контексті

(наявність конкретного діагнозу та його підтвердження медичною документацією), скільки в контексті встановлення фізіологічних особливостей людини, які об'єктивно унеможливають (або суттєво ускладнюють) її явку (доставлення) в судове засідання. Ухвала про проведення виїзного судового засідання з метою депонування показань у порядку ст. 225 КПК може бути винесена на підставі будь-яких доказів, які переконують слідчого суддю у неможливості допиту свідка або потерпілого в приміщенні суду через об'єктивні фізіологічні особливості такої особи. Для здійснення ефективного судового контролю за дотриманням інтересів тяжко хворої особи, до процедури проведення допиту, що проводиться з метою депонування показань в режимі виїзного судового засідання (ч. 2 ст. 225 КПК), доцільно залучати лікаря в процесуальному статусі спеціаліста, про що має міститися вказівка в ухвалі слідчого судді.

В умовах загальнодержавного карантину, спричиненого Covid-19, прийняття слідчими суддями рішень щодо встановлення строку для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в порядку ст. 290 КПК має ґрунтуватися на оцінці причин зволікання з огляду як на конкретні обставини кримінального провадження, так і загальнодержавні (або регіональні) карантинні обмеження. Проте сам по собі факт існування карантинних обмежень у державі не створює достатніх правових підстав для задоволення клопотань про встановлення граничного строку на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Шаренко С.Л. Актуальні питання застосування окремих норм КПК України під час досудового розслідування. *Право України*. 2013. № 11. С. 95-103.
2. Шаренко С.Л. Проблемні питання розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого та прокурора. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 5(14). С. 44-50.
3. Шаренко С.Л., Шило О.Г. Спеціальне досудове розслідування і судове провадження: проблемні питання правового регулювання. *Право України*. 2015. № 7. С. 58-65.
4. Шаренко С.Л., Шило О.Г. Запобіжний захід у вигляді тримання під вартою: проблеми правового регулювання і правозастосування. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. Вип. 1. С. 50-57.
5. Шаренко С.Л., Зуб Л.А. Компаративний аналіз нормативного регулювання діяльності слідчого судді в окремих європейських країнах та в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2019. Вип. 82. С. 280-287.

6. Шаренко С.Л. Загальні підходи до характеристики структурних елементів компетенції слідчого судді в кримінальному провадженні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2019. № 4. С. 194-208.
7. Шаренко С.Л. Теоретико-прикладні проблеми владних повноважень слідчого судді у кримінальному провадженні. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 147. С. 197-209.
8. Шаренко С.Л. Окремі питання юридичної відповідальності за невиконання судових рішень слідчого судді. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2019. Вип. 38. С. 124-139.
9. Шаренко С.Л. Напрями удосконалення нормативної регламентації процесуального статусу судді. *Слово Національної школи суддів України*. 2019. № 3(28). С. 30-45.
10. Sharenko S., Kaplina O., Shumylo N. Medical errors: patients' opinion, lawyers' standpoint, medical doctrine and practice of the European Court of Human Rights. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. Tom LXXII, nr 12. P. 2416-2420.
11. Sharenko S., Kaplina O. Access to Justice in Ukrainian Criminal Proceedings during COVID-19 Outbreak. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2020. Issue 2/3 (7). P. 115-133.
12. Шаренко С.Л., Капліна О.В., Туманянц А.Р. Судочинство у кримінальному провадженні під час пандемії COVID-19: міжнародний досвід та вітчизняна практика. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 3. С. 141-167.
13. Шаренко С.Л. До питання доцільності унормування вимог до скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора під час досудового розслідування. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 666-675.
14. Шаренко С.Л. Проблемні питання діяльності слідчого судді при здійсненні судового контролю щодо захисту прав людини. *Право України*. 2020. № 9. С. 256-270.
15. Шаренко С.Л. Слідчий суддя у кримінальному провадженні: розвиток ідеї та наукове осмислення правового інституту. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 151. С. 140-153.
16. Шаренко С.Л. Проблемні питання здійснення судового контролю при оскарженні повідомлення про підозру. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2020. Вип. 40. С. 47-53.
17. Шаренко С.Л. Щодо доцільності звуження компетенції слідчого судді. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 297-303.
18. Шаренко С.Л. Розгляд слідчим суддею скарг на рішення, дії чи бездіяльність дізнавача, слідчого чи прокурора. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 247-253.
19. Шаренко С.Л. Проблемні питання здійснення судового контролю під час розгляду слідчим суддею скарги на бездіяльність слідчого, прокурора при виконанні вимог ст. 214 КПК України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 7. С. 386-390.

20. Шаренко С.Л. Проблеми правового регулювання судово-контрольного провадження щодо розгляду слідчим суддею скарг на рішення, дії чи бездіяльність дізнавача, слідчого чи прокурора. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Вип. 88. С. 153-162.

21. Шаренко С.Л. Проблемні питання реалізації компетенції слідчого судді в разі накладення грошового стягнення та тимчасового обмеження в користуванні спеціальним правом. *Соціологія права*. 2020. Вип. 3(34). С.50-57.

22. Шаренко С.Л. Окремі питання здійснення судового контролю при застосуванні тимчасового доступу до речей і документів. *Вісник кримінального судочинства*. 2020. Вип. 1-2. С. 102-111.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шаренко С.Л. Проблемні питання розгляду скарг на рішення, дії та бездіяльність слідчого та прокурора. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 25 жовт. 2013 р.). Х.: ТОВ «Оберіг», 2013. Вип. 5. С. 241-248.

2. Шаренко С.Л. Участь слідчого судді в оцінці доказів під час досудового провадження. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 17 жовт. 2014 р.) / редкол.: С.Є. Кучерина (голов. ред.), В.В. Федосєєв (заст. голов. ред.) та ін. Х.: Право, 2014. Вип. 6. С. 118-122.

3. Шаренко С.Л. Актуальні питання арешту та скасування арешту тимчасово вилученого майна. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 27 лист. 2015 р.) / редкол.: С.Є. Кучерина (голов. ред.), В.В. Федосєєв (заст. голов. ред.) та ін. Х.: Право, 2015. Вип. 7. С. 163-168.

4. Шаренко С.Л. Кримінально-процесуальні проблеми вирішення відводів під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 21 жовт. 2016 р.) / редкол.: В.В. Федосєєв (голов. ред.), М.В. Членов (заст. голов. ред.) та ін. Х.: Право, 2016. Вип. 8. С. 100-103.

5. Шаренко С.Л. Слідчий суддя – гарант дотримання прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування. *Priority a strategie pre razvoj pravnej vedy vo svete vedy*. Sladkovicovo, Slovenska republika: Vysoka skola Danubius, Fakulta prava Janka Jesenskeho, 2016. P. 175-178.

6. Шаренко С.Л. Процесуальна діяльність слідчого судді як особливе судове провадження. Перший Харківський кримінальний процесуальний полілог. *«Кримінальний процес: сучасний*

вимір та перспективні тенденції»: 1-й Харківський кримінальний процесуальний полілог, присвяч. 50-річчю кафедри кримінального процесу Нац. юрид. ун-ту імені Ярослава Мудрого та 85-річчю від дня народження докт.юрид.наук, професора, академіка НАПрНУ Ю. М. Грошевого (м. Харків, 16 грудня 2016 р.). : [зб. ст.] / редкол.: О.В. Капліна, В.І. Маринів, О.Г. Шило. Харків: Право, 2017. С. 242-250.

7. Шаренко С.Л. Особливості класифікації рішень слідчого судді у кримінальному провадженні. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 20 жовт. 2017 р.) / редкол.: В.В. Федосєєв (голов. ред.), М.В. Членов (заст. голов. ред.) та ін. Х.: Право, 2017. Вип. 9. С. 260-263.

8. Шаренко С.Л. Повноваження слідчого судді при здійсненні міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. *Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції*: зб. ст. та тез наук. повідомл. за матеріалами дискус. панелі II Харків. міжнар. юрид. форуму (м. Харків, 28 верес. 2018 р.) / редкол.: Ю.Г. Барабаш, Т.М. Анакіна, Д.В. Аббакумова. Харків: Право, 2018. С. 175-181.

9. Шаренко С.Л. Кримінально-процесуальне регулювання оскарження процесуальних рішень дій та бездіяльності слідчого та прокурора під час досудового розслідування. *Кримінально-правове регулювання та забезпечення його ефективності*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18-19 жовтня 2018 р.) / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків: Право, 2018. С. 448-453.

10. Шаренко С.Л. Окремі проблемні питання реалізації процесуальних повноважень суб'єктами кримінального провадження. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 26 жовт. 2018 р.) / редкол.: М.В. Членов (голов. ред.), Л.М. Леженіна (заст. голов. ред.), В.В. Косьмін. Х.: Право, 2018. Вип. 10. С. 203-207.

11. Шаренко С.Л. Окремі питання арешту майна як заходу забезпечення кримінального провадження. *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 25 жовт. 2019 р.) / редкол.: В.В. Федосєєв, В.В. Косьмін. Х.: Право, 2019. С. 133-137.

12. Шаренко С.Л. Застава як захід забезпечення кримінального провадження. *«Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції»*: II Харківський кримінальний процесуальний полілог: присвяч. актуал. питанням застосування заходів забезпечення кримінал. провадження (м. Харків, 12 грудня 2019 р.) / редкол.: О.В. Капліна, В.І. Маринів, О.Г. Шило. Харків: Право, 2020. С. 66-69.

13. Шаренко С.Л. Окремі питання процесуальної регламентації строків розгляду клопотань, вирішення яких віднесено до компетенції слідчого судді. *Юридична осінь 2020 року*:

зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (м. Харків, 23 листоп. 2020 р.) / за заг. ред. А.П. Гетьмана. Х.: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 226-230.

Наукові праці, які додатково відображають результати дослідження:

1. Шаренко С.Л. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / за загальною ред. О.В. Стовби. Х.: Видавнича агенція «Апостиль», 2015. Т. 2. С. 308-326.
2. Шаренко С.Л. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / за загальною ред. О.В. Стовби. Х.: Видавнича агенція «Апостиль», 2015. Т. 3. С. 6-32; 94-121; 129-171.
3. Шаренко С.Л. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / за загальною ред. О.В. Стовби. Х.: Видавнича агенція «Апостиль», 2018. Т. 4. С. 116-151; 177-204.
4. Шаренко С.Л. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2020. Т.19: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В.Т. Нор (голова) та ін.. С.218-222.

АНОТАЦІЯ

Шаренко С.Л. Теоретико-прикладні основи діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2021.

Дисертація є однією із перших у вітчизняній юридичній науці кваліфікаційною науковою працею, в якій комплексно досліджено проблему теоретико-правових основ діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні та розроблено концепцію реалізації його компетенції.

Розглянуто структуру та змістове наповнення елементів компетенції слідчого судді, а саме – нормативно встановлені цілі його діяльності, предмет відання, владні повноваження, відповідальність за невиконання рішень; виокремлено та охарактеризовано міжнародні стандарти, які визначають вимоги до організації і здійснення судово-контрольної функції під час досудового

провадження; досліджено реалізацію компетенції слідчого судді при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження, у процедурах, спрямованих на збирання, забезпечення допустимості та збереження доказів, а також при розгляді скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора.

У результаті проведеного дослідження сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на удосконалення нормативного забезпечення здійснення слідчим суддею кримінальної процесуальної функції.

Ключові слова: слідчий суддя, судовий контроль, кримінальна процесуальна діяльність, компетенція, досудове розслідування, права і свободи людини, кримінальне провадження, судово-контрольне провадження, ухвала слідчого судді.

АННОТАЦІЯ

Шаренко С.Л. Теоретико-прикладные основы деятельности следственного судьи в уголовном производстве. - Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». - Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2021.

Диссертация является одной из первых в отечественной юридической науке квалификационной научной работой, в которой комплексно исследована проблема теоретико-правовых основ деятельности следственного судьи в уголовном производстве и разработана концепция реализации его компетенции.

Рассмотрена структура и содержательное наполнение элементов компетенции следственного судьи, а именно - нормативно установленные цели его деятельности, предмет ведения, властные полномочия, ответственность за невыполнение решений; выделены и охарактеризованы международные стандарты, определяющие требования к организации и осуществлению судебной контрольной функции в ходе досудебного производства, к которым автором отнесены: стандарт защиты конституционных прав и свобод человека судом, стандарт четкого разграничения роли дознавателя, следователя, прокурора и следственного судьи с целью обеспечения реальной состязательности на стадии досудебного расследования, стандарт существенности возможных правоограничений, которые являются предметом судебного контроля, стандарт неотложности судебного контроля, стандарт запрещения участия следственного судьи в рассмотрении производства по существу; исследована реализация компетенции следственного судьи при применении мер обеспечения уголовного производства, в процедурах, направленных на собирання, обеспечение

допустимости и сохранения доказательств, а также при рассмотрении жалоб на решения, действия или бездействие органов досудебного расследования или прокурора.

В ходе исследования выявлены и охарактеризованы тенденции нормативного регулирования модели судебного контроля во время досудебного расследования. Аргументирован вывод о том, что для Украины оптимальной является модель специализации следственных судей в судах общей юрисдикции, которую, вместе с тем, целесообразно оптимизировать, освободив следственных судей от рассмотрения по сути всех категорий дел и оставив за ними лишь реализацию функции судебного контроля. Автором обоснована необходимость введения в Украине ювенального и пенитенциарного следственного судьи. При этом предложены критерии разграничения компетенции следственного судьи и пенитенциарного следственного судьи в случаях установления нарушений прав человека при ограничении его личной свободы (при задержании и применении меры пресечения в виде заключения под стражу). В частности, за следственным судьей необходимо оставить полномочия по реагированию на нарушения во время задержания, поскольку, во-первых, задержание не связано с работой пенитенциарных учреждений, во-вторых, именно следственный судья является представителем судебного корпуса, который первым контактирует с задержанным в порядке реализации стандарта habeas corpus.

В результате проведенного исследования сформулированы научно обоснованные предложения, направленные на совершенствование нормативного обеспечения осуществления следственным судьей уголовной процессуальной функции.

Ключевые слова: следственный судья, судебный контроль, уголовная процессуальная деятельность, компетенция, досудебное расследование, права и свободы человека, уголовное производство, судебно-контрольное производство, определение следственного судьи.

SUMMARY

Sharengo S.L. Theoretical-applied bases of activity of investigating judge in criminal proceedings. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of legal sciences on a specialty 12.00.09 "Criminal Process and Criminalistics; Forensic Inquiry; Operative-Investigative Activities". - National Law University named after Yaroslav Mudryy, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2021.

The dissertation is one of the first in domestic legal science qualifying scientific work, which comprehensively explores the problem of theoretical and legal foundations of the investigative judge in criminal proceedings and developed a concept for the implementation of its competence.

The structure and content of the elements of the competence of the investigating judge are

considered, namely - the normatively established goals of his activity, the subject of jurisdiction, authority, responsibility for non-compliance with decisions; identified and characterized international standards that define the requirements for the organization and implementation of the judicial control function during pre-trial proceedings; investigated the implementation of the competence of the investigating judge in the application of measures to ensure criminal proceedings, in procedures aimed at collecting, ensuring the admissibility and preservation of evidence, as well as in reviewing complaints against decisions, actions or omissions of bodies of pre-trial investigation or prosecutor.

As a result of the conducted research, the scientifically substantiated offers directed on improvement of normative maintenance of realization by the investigating judge of criminal procedural function are formulated.

Key words: investigative judge, judicial control, criminal procedural activity, competence, pre-trial investigation, human rights and freedoms, criminal proceedings, judicial - control proceedings, decision of investigating judge.

Підписано до друку .02.03.2021 р. Формат 60x90 1/16

Ум. друк. арк. 1,7. Облік.-вид. арк. 1,9.

Папір офсетний. Віддруковано на ризографі.

Тираж 100 прим. Зам. № 722.

Друкарня

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

61024, Харків, вул. Пушкінська, 77